

Filosofian harrastaja voi kiittää niin sanottuja pienkustantajia useimmista uusista klassikkosuomennoksista. Näiden kohdalla pienet kustantamot ovatkin suuria, ja suuret pieniä, sillä enimmät ovat ilmestyneet Gaudeamukselta ja Vastapainolta. Jälkimmäistä saamme kiittää mm. Hobbesin *Leviathanista*, Heideggerin *Olemisesta ja ajasta*, kokoelmasta valistusfilosofian klassikoita, Marxin ja Engelsin *Kommunistisen manifestin* uudesta suomennoksesta sekä viimeksi Rousseau'n *Eriarvoisuuden alkuperästä* ja kokoelmasta Peircen tekstejä. Tätä kirjoitettaessa painokoneessa pyörii Boethiuksen *Filosofian lohdutus*. Gaudeamuksen kohdalla iloitaamme mm. Dewey'n *Pyrkimyksestä varmuuteen*, Foucaultin *Seksuaalisuuden historiasta*, Kantin *Prolegomenasta*, Leibnizin *Monadologiasta*, Locken *Tutkielmasta hallitusvallasta*, Millin *Utilitarismista*, Spinozan *Etiikasta* ja viimeisenä Descartesin *Teosten* ensimmäisestä osasta sekä pian ilmestyväksi ilmoitetusta Akvinolaisen *Summa theologiaesta*. Aristoteleen *Teosten* suomennoshankekin on edistynyt melko ripeästi. Tällä hetkellä Gaudeamus onkin suurin filosofian kustantaja Suomessa.

Unohtaa ei myöskään pidä Hegelin *Oikeusfilosofiaa* Pohjoiselta, Husserlin *Fenomenologian ideaa* Lokilta tai Heideggerin *Taideteoksen alkuperää* ja Merleau-Pontyn *Silmää ja mieltä* Taide-kustantamolta. Uusia klassikkokäännöksiä ovat edelleen Nietzsche'n *Epäjumalten hämärä* Unio Mysticalta, Foucaultin Nietzsche-tekstit Tutkijaliitolta, Pico della Mirandolan *Ihmisen arvokkuudesta* Atenalta, Kuhnin *Tieteellisten vallankumousten rakenne* Art Houselta ja Bahtinin Rabelais-tutkielma Taifuunilta. Suurista kustantamoista WSOY julkaisi 90-luvulla uuden suomennoksen Pascalin *Mietteistä*, Buberin *Minän ja sinän* sekä pari nidettä Kierkegaardin kirjoituksia. Otava sai viime vuosikymmenen alussa päätökseen Platonin *Teokset* sekä aloitti uuden sataluvun sarjalla englannista käännettyjä lyhyitä klassikkoesiteltyjä. Suomessa suuret kustantamot ovat kuitenkin tyytyneet lähinnä uusintapainoksiin. Platonin *Teosten* huokean pokkariversion markkinoille laskeminen olikin kulttuuriteko, kuten myös Kariston, Otavan ja WSOY:n ottamat uudet painokset mm. Machiavellin *Ruhtinaasta* ja *Valtiollisista mielmistä*, Erasmusuksen *Tylymyden ylistyksestä*, Moren *Utopiasta*, Montaignen *Esseistä/Tutkielmista*, Kantin *Tapojen metafysiikan perustuksesta* ja *Käyt[änn]öllisen järjen kriitikistä* sekä Ciceron, Senecan, Descartesin, Rousseau'n, Schopenhauerin, Nietzsche'n ja Wittgensteinin teoksista. Hume'n harvinaiseksi käynyt *Tutkimus inhimillisestä ymmärryksestä* (WSOY 1938), antikvariaatissa kallis Lucretiuksen *Maailmankaikkeudesta* (WSOY 1965) ja loppuunmyydyt Marxin ja Engelsin keskeiset teokset myös ansaitsisivat uudet painokset. Baconin esseiden harvinaisesta valikoimasta *Filosofiset mielmät* (Yrjö Weilin & kumpp. 1910) tai vanhoista Mill-suomennoksista ei taas sellaisenaan ole uudelleen julkaistavaksi. Myös Kailan aukollinen Hume-käännös vaatisi toimittamista.

Sen sijaan uusi painos Snellmanin *Kootuista teoksista I–XII* (WSOY 1928–33) tai 80-luvun alun *Teoksista I–IV* (Gummerus 1982–1983) olisi hyvinkin riittänyt tyydyttämään harrastajan tarpeet, eikä lamavuosien jälkeen uudelleen käynnistettyyn suurimittaiseen suomennoshankkeeseen olisi tarvinnut ryhtyä, varsinkin kun *Samlade arbeten I–XII* (Statsrådet kansli 1992–98) on nyt ammatitutkijain käytettävissä. Toisaalta Valtioneuvoston kanslia ja muut rahoittajat eivät varmaankaan olisi ohjanneet säästyneitä varoja – miltei 10 miljoonaa markkaa – akuutimpien käännöstöiden tukemiseen. Ei pidä kuitenkaan väheksyä

Snellman-projektin työllistäviä vaikutuksia, vaikka voikin ihmetellä yhden hankkeen kohtuuttoman suurta osuutta muuten niukassa käännöstöiden rahoituksessa.

Ensi vuoden aikana *niin & näin* pyrkii julkaisemaan verkossa ja painettuna täydellisyyttä tavoittelevan luettelon uusista ja vanhoista filosofian suomennoksista. Mitä siihen toivoisi joskus lisäävän jatkoksi jo olemassa oleville teoksille?

Miltei kaikilta tunnetuimmilta länsimaisen filosofian klassikolta on julkaistu jotakin, mutta ei läheskään aina keskeisimpiä töitä. Suomentajaansa odottavat esimerkiksi Abelardin *Dialectica*, Brunon *De la causa, principio et uno*, Baconin *Novum organum* ja *New Atlantis*, Spinozan *Tractatus theologico-politicus* ja *Tractatus politicus*, Montesquieun *De l'esprit de lois*, Hume'n *A Treatise of Human Nature* ja *An Enquiry Concerning the Principles of Morals*, Smithin *The Theory of Moral Sentiments*, Kantin *Kritik der reinen Vernunft*, Hegelin *Phänomenologie des Geistes*, Feuerbachin *Das Wesen des Christentums*, Husserlin *Die Krisis der europäischen Wissenschaften*, Marcusen *Reason and revolution*, Adornon ja Horkheimerin *Dialektik der Aufklärung*, Sartren *L'être et le néant*, Merleau-Pontyn *Phénoménologie de la perception*, Levinasin *Totalité et Infini* ja *Autrement qu'être ou au-delà de l'essence*, Althusserin *Lire le Capital* ja Feyerabendin *Against the Method*.

Enintään pienten maistiaisten varassa ovat aakkosjärjestyksessä mainittuina mm. Arendt, Bachelard, Berkeley, Bodin, Brentano, Bruno, Burke, Canguilhem, Cassirer, Collingwood, Croce, Cusanus, Dilthey, esisokraatit (Diels), Ferguson, Fichte, Ficino, Gentile, Gioberti, Herder, Hutcheson, Labriola, Lessing, Levinas, Merleau-Ponty, Pufendorf, Reid, Rickert, Rosmini, Ryle, Salutati, Scheler, Schelling, Schiller, Schleiermacher, Schlick, Suárez, Unamuno, Valla, Vico, Voltaire, Weil, Windelband, Wolff sekä koko joukko arabifilosofoja, kuten Averroes ja Avicenna, sekä tietenkin lukuisat elävät filosofit.

Descartesin suomennoshanke tulee varmasti etenevänsä nopeasti, sillä useampi kääntäjä voi keskittyä työhönsä täyspäiväisesti. Näin hyvä tilanne on poikkeus – Snellman-hankkeen kohdalla ongelmallinen poikkeus. Useimmiten kääntäminen on palkatonta työtä vapaa-ajalla tai ahkerointia muiden toimien kustannuksella. Samoin suomennoksen kommentoiminen. Klassikon suomentamiseen on perin vaikea saada sellaista rahoitusta, joka sallisi usean vuoden yhtäjaksoisen ja täyspäiväisen työskentelyn, jopa kommentaattorien palkkiot. Epäilemättä esimerkiksi Vicon *Scienza nuovan* tai Gadamerin *Wahrheit und Methoden* suomeksi saattaminen veisi vähintään viisi vuotta. Tutkimustyönäkään tällaiseen ei voi ryhtyä, sillä käännöstä viitteineen ja johdantoineen ei yleensä lasketa Suomen yliopistoissa tieteelliseksi julkaisuksi. Jokainen klassikkoja kääntänyt kuitenkin tietää, että kelvollisen suomennoksen laatiminen edellyttää huolellista tutkimustyötä ja laajaa yleisivistystä. Myös käännösratkaisujen tulee perustua historiallis-filosofiselle käsitteanalyysille ja etymologisille tutkimuksille. Käännöstyön ignorointi kertookin tieteellisesti vaateliaan toiminnan ja sen harjoittajan väheksymisestä.

Kiitos suomennoksista kuuluukin ennen muuta niille omasta edustaan piittaamattomille kääntäjille, jotka riskejä uhmaten avaavat ensimmäisen sivun ja aloittavat urakkansa.

Mikko Lahtinen